

Jerzy Laskowski

Nowa Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do małżeństwa w świetle praw psycho-socjologii

---

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 19/3-4, 53-63

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JERZY LASKOWSKI, S. J.

**NOWA INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI O PRZYGOTOWANIU
DO MAŁŻEŃSTWA W ŚWIETLE PRAW PSYCHO-SOCJOLOGII**

Treść: Wstęp 1. Warunki spoistości małej wspólnoty: wspólne wartości, normy, interakcje, struktura. 2. Spoistość małżeństwa. 3. Wnioski ogólne.

Wstęp

Z okazji wprowadzenia nowego obrzędu zawierania sakramentu małżeństwa, Episkopat Polski wydał w marcu 1975 r. nową, drugą Instrukcję o przygotowaniu do życia w małżeństwie i rodzinie¹. Instrukcja ta posiada charakter uzupełnienia, poszerzenia i zaktualizowania treści zawartych w pierwszej Instrukcji. Składa się z dwóch części: pierwsza część omawia zagadnienie przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie, druga część jest poświęcona liturgii sakramentu małżeństwa.

Dokument ten zawiera szereg ciekawych propozycji i dyrektyw. Wskazuje na konieczność przygotowania dalszego i bliższego do ważnego i godnego zawarcia sakramentu małżeństwa. Zajmuje się szczegółowo przygotowaniem bliższym. Wyróżnia w nim katechizację przedmażeńską i przedślubną.

Katechizacja przedmałżeńska — jest przeznaczona dla starszej młodzieży, która ukończyła co najmniej 17 rok życia. Jej zadaniem jest nie tylko przekazanie pewnego zasobu wiadomości o małżeństwie i rodzinie, ale również ukształtowanie chrześcijańskiego spojrzenia na te zagadnienia. Zamierza się osiągnąć ten cel poprzez dostarczenie, w ramach poszczególnych katechez, materiału do osobistej refleksji, wspólną wymianę myśli i modlitwę. Katecheza nie może przybrać formy suchego wykładu, ale powinna zawierać również wspólny dialog i modlitwę, podczas której poszczególne osoby starać się będą ożywić i pogłębić swój kontakt z Bogiem.

Pełna katechizacja przedmałżeńska obejmuje 20—30 katechez. Dla osób, które nie mogą z niej skorzystać z powodu braku czasu, trzeba organizować katechizację skróconą, złożoną z 10 spotkań. Na zakończenie katechizacji przedmałżeńskiej organizatorzy powinni

¹ Pierwsza Instrukcja Episkopatu Polski została opublikowana 12 II 1969 r.

każdemu uczestnikowi wręczyć świadectwo. Świadectwo to należy przedstawić w kancelarii parafialnej na początku katechizacji przedślubnej.

Katechizacja przedślubna — Kandydaci, którzy pragną zawrzeć związek małżeński w kościele powinni zgłosić się 3 miesiące przed ślubem w kancelarii parafialnej, załatwić formalności przedślubne i w razie potrzeby uzupełnić katechizację przedmałżeńską.

Ksiądz proboszcz jest zobowiązany odesłać poszczególne pary na skróconą katechizację przedmałżeńską, jeśli jej jeszcze nie odbyły i uzależnić ogłaszanie zapowiedzi od dostarczenia zaświadczenia o odbytej katechizacji przedmałżeńskiej. W wyjątkowych sytuacjach, ksiądz ma obowiązek zwrócić się do Kurii diecezjalnej i po uzyskaniu specjalnego zezwolenia może ich przygotować indywidualnie poprzez lekturę i rozmowy osobiste.

Przed ślubem poszczególne pary powinny zaznajomić się bliżej z trzema zagadnieniami:

- 1° Teologią i liturgią małżeństwa,
- 2° Etyką życia małżeńskiego,
- 3° Odpowiedzialnym rodzicielstwem.

Zaleca się przeprowadzenie katechizacji przedślubnej w ramach wspólnego dnia skupienia.

Nowe wymagania w stosunku do obecnie obowiązujących są duże. Mogą one stać się przyczyną buntu i zniechęcenia pewnej grupy młodzieży. Pozytywne przyjęcie ich ułatwia spojrzenie na nie oczyma ich Autorów. Biskupi polscy są zaniepokojeni wzrastającą liczbą małżeństw nieudanych. Chcą temu zjawisku przeciwdziałać. Dostrzegają konieczność lepszego przygotowania młodych do życia w małżeństwie i rodzinie. Uważają, że ważną rolę w nowoczesnym, wewnętrznym spoistym małżeństwie odgrywają wspólne wartości. Dlatego chcą, by narzeczeni przed ślubem ożywili i pogłębili w sobie wspólne wartości religijne, moralne oraz ogólnoludzkie. Czy biskupi zwracając uwagę na wspólne wartości religijne i moralne w trwałym i szczęśliwym związku małżeńskim, nie przeceniają ich znaczenia? Udzielenie pogłębionej odpowiedzi na to pytanie wymaga spojrzenia na małżeństwo i rodzinę od strony spoistości małej wspólnoty. Rodzina jest małą grupą pierwotną. O jej wewnętrznej spójności decydują te same prawa co o każdej innej, małej wspólnotcie.

I. Warunki spoistości małej wspólnoty

W każdej wspólnocie poszczególni członkowie są mocno związani ze sobą; czują się jednością, przejawiają jedność postaw i zachowań, okazują wobec siebie zaufanie, są solidarni, utożsamiają się jedni z drugimi. Dają oni temu często wyraz zewnętrzny m. in. wtedy, kiedy mówią o sobie, posługując się spontanicznie słowem „my”.

Grupa spoista trzyma się razem nie tylko w momentach pomyślnych, ale również w sytuacjach trudnych. Jest odporna na frustracje. Nie rozpada się pod wpływem pojawienia się sił odpychających, ponieważ suma sił łączących poszczególnych członków ze sobą jest zawsze większa od sumy sił odpychających. Prawo to pozwala zrozumieć, dlaczego nie rozpada się np. grupa alpinistów, w której pojawiły się mocne różnice zdań, w pierwszym dniu wyprawy wysokogórskiej. Sytuacje trudne są sprawdzianem spoistości wspólnoty. Jeśli są one pozytywnie rozwiązywane wzmacniają spoistość.

W okresie powstawania międzysobowej więzi spoistej poszczególni członkowie skłaniają się ku sobie. Wspólnota ukazuje się im jako atrakcyjna, ponieważ zaspokaja ich potrzeby i oczekiwania². Atrakcyjność ta sprawia, że poszczególni członkowie chętnie nawiązują z nią kontakt i z przyjemnością do niej wracają. W rozwoju ukształtowanej już spoistej wspólnoty ważną rolę odgrywają te same elementy, które warunkują zaistnienie i rozwój małej grupy. Są nimi: 1° wspólne wartości i cele; 2° interakcje wyrażone we wspólnej aktywności; 3° normy i role społeczne; 4° odpowiednia struktura, przystosowana do spełniania norm i ról społecznych.

1° **Wspólne wartości i cele** — Jednym z podstawowych warunków powstania wspólnoty, która charakteryzuje się intymnością, ciepłem i serdecznością jest wzajemna akceptacja poszczególnych jej uczestników i uznawanie przez wszystkich takich samych wartości. Odkrywanie i przeżywanie wspólnych wartości, które są wyrazem rzeczywistej potrzeby wewnętrznej jej uczestników³ i którym towarzyszy pozytywne nastawienie emocjonalne, zbliża poszczególnych członków wspólnoty do siebie; jest źródłem wzajemnego przywiązania uczuciowego, łączności psychicznej i umożliwia nawiązanie przyjaźni ze sobą⁴. Wartości odgrywają doniosłą rolę

² Istnieje współzależność pomiędzy zaspokajaniem potrzeb członków grupy a jej atrakcyjnością. Im wyższy jest stopień zaspokojenia potrzeb członków, tym grupa się ukazuje w ich oczach bardziej atrakcyjna.

³ Co zaspokaja potrzeby danej jednostki jest dla niej wartością.

⁴ Socjolog J. KLEIN zauważa, że przyjaźń wyrasta częściej z podobnych ideałów i wartości niż z podobnych cech charakteru (por. J. Klein, *Socjologia dei gruppi*, Einaudi, Torino 1968, s. 138).

w procesie identyfikacji. One ułatwiają zainteresowanie osobowością poszczególnych członków grupy i spełniają funkcję spoidel między nimi. Dzięki wspólnie uznawanym, podstawowym wartościom, różne osoby mają podobną wizję życia, mówią jednym językiem i wobec tego lepiej się rozumieją. Wyznanie takich samych wartości wzmacnia poczucie wzajemnej atrakcyjności. Dzieje się tak, ponieważ człowiek uważa najczęściej za atrakcyjną tę osobę, która uznaje to same co on wartości, posiada podobne poglądy, pracuje na rzecz zrealizowania takich samych celów. Wspólne wartości są czynnikiem trwałości grupy w okresie przeżywania przez nią kryzysu. Można to zaobserwować w grupie serdecznych przyjaciół, w której powstają bolesne napięcia, wywołane różnicą poglądów i zachowań. Pomimo występowania napięć istnieje ona i rozwija się dzięki wspólnym wartościom. Wspólne wartości spełniają rolę katalizatorów. Pomagają one zachować wewnętrzną równowagę jej członkom. Skłaniają do przejawiania lojalności. Pełnią rolę motywu działania, który kształtuje sposób myślenia, wyzwala energię, wyznacza kierunek postępowania. Co więcej, wspólne wartości umożliwiają ustalenie pewnej hierarchii spraw, poprzez określenie tego co jest naprawdę ważne i cenne. Słowem wzbogacają one znacznie więź łączącą poszczególnych członków grupy i wpływają na ich postępowanie w dniu codziennym.

Brak podstawowych, wspólnie uznawanych wartości, powoduje rozbieżności między członkami grupy w zakresie ich poglądów i motywacji działania.⁵ Jest źródłem wzajemnych nieporozumień. W wielu przypadkach trudno jest zrozumieć motywacje drugiej osoby, a jeszcze trudniej jest czasami w pełni zaakceptować. Brak zrozumienia utrudnia wzajemną komunikację, wywołuje uczucie osamotnienia, łatwo wytrąca człowieka z równowagi psychicznej i potrafi spowodować złe samopoczucie poszczególnych jej uczestników.

Istnieje szeroki wachlarz wartości materialnych, prestiżowych, intelektualnych, osobowościowych, kulturalnych, religijnych... Nie wszystkie wartości w jednakowym stopniu są źródłem spójności małej grupy. Największe znaczenie w tym względzie odgrywają wartości, które mają związek z podstawowymi potrzebami psychicznymi człowieka. Do tego typu potrzeb należy zaliczyć: potrzebę kontaktu emocjonalnego, bezpieczeństwa, miłości, sensu życia. Wszystkie te potrzeby są głęboko zakorzenione w jego osobowości. Posiadają one stosunkowo dużą moc oddziaływania, wyznaczają odpowiedni styl życia człowieka. Ponadto wypada zaznaczyć, że postępowanie zgodne z uznawanymi wartościami jest źródłem zadowolenia i satysfakcji.

---

⁵ Motywy mają wewnętrzny związek z wartościami.

2° **Interakcja** — Wspólne wartości i cele małej grupy skłaniają jej członków do wzajemnego współdziałania. Wspólna aktywność odgrywa niezwykle ważną rolę w grupie spójnej. Współuczestnictwo w tych samych zadaniach zbliża z reguły poszczególnych członków grupy do siebie. Jedna osoba, która spontanicznie współdziała z drugą osobą, przejawia wobec niej wzrastające uczucie sympatii, solidarności i przyjaźni⁶. W małych grupach, w których słabnie współdziałanie, jej członkowie stają się stopniowo ludźmi obojętnymi dla siebie. Natomiast tam, gdzie nie ma współdziałania, poszczególne osoby czują się osamotnione, żyją obok siebie, zamykają się w swoich osobistych problemach, nie ma między nimi głębszej więzi.

Istnieją różne formy współdziałania. W każdej małej grupie doniosłe znaczenie posiada współdziałanie wyrażające się w interakcji ekspresywnej i instrumentalnej, formalnej i nieformalnej.

Interakcja ekspresywna wyraża się we wzajemnym obdarzaniu się uczuciami pozytywnymi lub negatywnymi. Każda osoba wyczuwa nastawienie emocjonalne drugiej osoby i odpowiednio ustosunkowuje się do niej. Przeważnie nastawienie niechętne, złośliwe rodzi nieufność i złość. Natomiast przejawy zaufania i życzliwości wywołują uczucia pozytywne. Dzieje się tak, ponieważ każdy człowiek wywiera wpływ emocjonalny na innych i ulega również wpływowi.

Osoba, która dzieli z innymi te same cele, przestrzega normy grupy, spełnia dobrze, zgodnie z oczekiwaniami innych swoją rolę, wzbudza uczucie sympatii. Wzrost sympatii uzewnętrznia się we wzroście wzajemnej komunikacji i interakcji instrumentalnej.

Interakcja instrumentalna przejawia się we wspólnej aktywności rzeczowej. Jest ona ukierunkowana przez cel grupy. Może ona znaleźć swój wyraz zarówno w pracy przygotowawczej jak i w bezpośrednim realizowaniu celu grupy. Jakość tego rodzaju interakcji w grupie zależy od kwalifikacji zawodowych jej uczestników i od obrazu, jaki każdy ma o sobie. Nie tylko obraz samego siebie, ale również przekonanie jak inni go widzą, co o nim myślą, wpływa na jego zachowanie się. Harmonijna interakcja instrumentalna jest źródłem radosnych przeżyć, zespalających uczestników grupy ze sobą. Pod jej wpływem stają się oni solidarni, obdarzają się coraz silniejszymi uczuciami sympatii. W nadaniu trwałego, harmonijnego charakteru interakcjom, zarówno ekspresywnym, jak i instrumentalnym, doniosłe zadanie spełniają normy i role społeczne.

3° **Normy i role społeczne** — Normy mają związek z osiągnięciem celu grupy. Są one narzędziami, przy pomocy których można zdobyć cel. Ukierunkowują one działalność członka wspólnoty, które-

⁶ G. H o m a n s, *The Human Group*, Harcourt, Brace et Co, New York 1950, s. 133.

go aktywność nie jest określona przez rolę społeczną. Normy wprowadzają w życie pewien ład i porządek, określają wzajemne prawa i obowiązki, wzmacniają jednomyślne zachowania jej członków i tym samym oddają duże usługi na rzecz spoiwości wspólnoty. Nie wszystkie jednak normy, w jednakowym stopniu, są źródłem spoiwości wspólnoty. Największą siłę scalającą poszczególnych członków przejawiają te normy, które służą osiągnięciu celu, pokrywającego się z aspiracjami i potrzebami osobistymi jej członków. Im większa jest wiara w możliwość zrealizowania celu wspólnoty, im mocniejsza jest nadzieja zdobycia satysfakcji osobistej z realizacji tego celu, tym silniejsze jest oddziaływanie norm⁷.

Normy określają postępowanie człowieka w sposób dość ogólny. Natomiast role społeczne wyznaczają bardziej szczegółowe dyrektywy postępowania. Role społeczne wynikają z zajmowania określonego stanowiska czy pozycji w grupie. Każda pozycja wymaga odpowiedniego sposobu bycia. Każdej spełnionej roli towarzyszą pewne oczekiwania, zarówno ze strony osób czynnie zaangażowanych w pełnienie danej roli, jak również ze strony osób postronnych. Nie zawsze jednak partnerzy, którzy są zaangażowani w ściśle określone, wzajemnie uzupełniające się role, mają takie same oczekiwania. Zróznicowanie oczekiwań jest uwarunkowane kilkoma czynnikami. Do ważniejszych należałoby zaliczyć:

a) *Cechy osobowe* — Człowiek jest istotą indywidualną i niepowtarzalną. Nie każdy w jednakowy sposób spełnia te same role. Osobowość i rola przenikają się wzajemnie. Na ogół człowiek unika spełniania ról, które są w konflikcie z jego osobowością, natomiast chętnie pełni role, które odpowiadają jego zainteresowaniom i uzdolnieniom.

Każdą rolę spełnia się we właściwy sobie sposób. Przeważnie spodziewamy się, że role, w których „nie widzimy” siebie, podejmą inni członkowie wspólnoty.

b) *Modele kultury* — duże znaczenie w kształtowaniu się oczekiwań odgrywa koncepcja życia; przekonania filozoficzne, moralne i religijne. Nie bez znaczenia w tym względzie są środki masowego przekazu: telewizja, film, prasa, lektura książek. Słowem to wszystko, co wpływa na powstanie modelu normatywnego rzutuje na tworzenie się oczekiwań.

c) *Podkultura* — wśród członków małej wspólnoty w dużym stopniu powoduje zróznicowanie oczekiwań. odmienność rodziny macierzystej każdego z nich. Każda komórka rodzinna nie tylko nasiąka kulturą środowiska społecznego, w którym żyje, ale również tworzy swoją własną podkulturę. W skład jej wchodzi wartości, którymi żyją na codzień jej członkowie, klimat

⁷ D. Cartwright i A. Zander, *Group Dynamics*, Evanston 1960, s. 357.

uczuciowy... słowem, wszystko to, co kształtuje od najmłodszych lat wyobrażenia i postawy życiowe dzieci. Wzory zaczerpnięte z życia własnych domów rodzinnych wpływają na powstanie oczekiwań, związanych przede wszystkim z życiem małżeńskim i rodzinnym.

Każdy z wyżej wymienionych czynników, a mianowicie: cechy osobowe, modele kultury i podkultura mogą przyczynić się do powstawania rozbieżności w wyobrażeniach i w oczekiwaniach członków grupy, w związku z pełnieniem przez nich ściśle określonych ról społecznych. Zróżnicowanie oczekiwań jest często przyczyną wzajemnych pretensji i nieporozumień.

Harmonijnie uzupełniające się spełnianie ról społecznych jest sprawą doniosłą dla pozytywnego rozwoju więzi między poszczególnymi osobami w każdej małej grupie. Nie zawsze jest to zadanie łatwe. W pierwszym okresie życia grupy ważną rolę odgrywają przejawy dobrej woli ze strony wszystkich jej członków. Dobra wola wymaga od każdego: 1° uświadomienia sobie czego oczekują inni ode mnie; 2° wyrażenia zgody na spełnianie słusznych oczekiwań; 3° samokontroli i wysiłku na rzecz realizacji wyrażonej zgody. Jakość pełnionych ról społecznych znajduje swoje odbicie w strukturze grupy.

4° **Struktura wspólnoty** — wyraża się w odpowiedniej organizacji życia wspólnoty, czyli w takim ułożeniu i powiązaniu wszystkich jej elementów składowych, że możliwie się staje sprawne jej funkcjonowanie. Dzięki harmonijnemu ułożeniu wszystkich elementów grupa jako całość istnieje i rozwija się.⁸ Znaczny wpływ na pozytywne powiązanie wszystkich elementów grupy ma pełne zaakceptowanie przez wszystkich celu grupy, odpowiedni podział obowiązków i zaangażowanie się w rzetelne ich wypełnianie. Z reguły uchylenie się od obowiązków na rzecz grupy zakłóca jej funkcjonowanie i najczęściej prowadzi do powstania napięć między jej członkami.

Mała wspólnota nie jest układem statycznym. Zachodzą w niej liczne zmiany. Każde zmniejszenie się, względnie zwiększenie się liczebności grupy, zakłóca równowagę uprzednio wypracowanego wzoru struktury. Harmonijna organizacja życia, w ulegającej różnym zmianom grupie, wymaga od jej członków ustawicznego przystosowywania się do nowych warunków i osobistego wkładu na rzecz wypracowania nowej struktury. Istotne znaczenie w przystosowaniu struktury do zmieniających się warunków życia grupy ma przepływ informacji między poszczególnymi jej członkami, czyli wzajemne się porozumienie. Dzięki niemu wszyscy wymieniają swoje myśli i spostrzeżenia, lepiej rozumieją się, w razie potrzeby

---

⁸ J. Szczepeński, *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1966, s. 152.

dowładują się o konieczności przeprowadzenia zmian w grupie i zdolni są do podjęcia bardziej skutecznej, skoordynowanej akcji

II. Spoistość małżeństwa

Wewnętrzna spoistość małżeństwa zależy od tych samych czynników co spoistość każdej innej, małej wspólnoty. Ważną w niej rolę odgrywają: wspólne wartości, normy, interakcje i odpowiednia struktura. Każdy z tych czterech czynników spełnia niezbędne zadanie. Wypada jednak zaznaczyć, że w życiu małżeńskim wyjątkowo znaczenie odgrywają dwa pierwsze czynniki: wspólne wartości i wspólne normy, szczególnie normy moralne. Razem oba te czynniki tworzą zrab wspólnej kultury w małżeństwie. Dzięki niej oboje małżonkowie jednakowo rozumieją cały system symboli kultury. Łatwiej im jest osiągnąć zrozumienie i nawiązać ze sobą głębszą łączność psychiczną. Wspólna kultura zmniejsza poczucie zagrożenia i niepewności w stosunku do świata zewnętrznego, osłabia uczucie osamotnienia, wzmacnia zaufanie i wzajemne oddanie. Jest doniosłym czynnikiem trwałości i stabilizacji małżeństwa.

Stworzenie jednak wspólnej kultury w małżeństwie nie jest zadaniem łatwym. Dużo trudności wynika bądź z braku uznania jednakowych, o podstawowym znaczeniu wartości przez obu partnerów, bądź jest spowodowana rozbieżnością wyznawanych norm szczegółowych, co znajduje często odbicie w nieporozumieniach na tle pełnionych ról małżeńskich.

1. *Doniosłość wypracowania wspólnych wartości* — Każdy człowiek posiada pewne, własne, osobiste wartości, którymi kieruje się w swoim życiu. Jedne z nich mają charakter pochodny, czyli są odbiciem wartości podstawowych, mają one związek z osiąganiem różnych celów bezpośrednich i zmieniają się w różnych okresach życia. Inne — podstawowe są bardziej ogólne, mają charakter trwałe. Odpowiadają najistotniejszym potrzebom człowieka. Wymodelowanie własnej kultury w małżeństwie wymaga od obu stron wypracowania całego systemu wspólnych wartości, zarówno pochodnych jak i podstawowych.

Jedną z pierwszych wspólną wartością, jaką przeważnie posiadają młode pary w okresie zawierania związku małżeńskiego jest wzajemna miłość. Odgrywa ona w ich życiu doniosłą rolę, ponieważ jest dla nich źródłem cennych przeżyć; wyzwala radosne uniesienia, rodzi pragnienie utożsamienia się z osobą kochaną, skłania do pokonywania uczuć i pragnień egoistycznych. Miłość posiada kluczowe znaczenie, ale sama bez ścisłego powiązania z innymi podstawowymi wartościami nie jest zdolna, ani w pełni się rozwinać, ani umożliwić stworzenie wspólnej, bogatej kultury. W pogłębianiu i rozwoju miłości potrafią odegrać wprost niezastąpioną rolę,

czasami niedoceniane przez młodych ludzi, uznawane przez nich tzw. „wartości tradycyjne”.⁹ Niezależnie od tego co się mówi i myśli o nich, mają one ważne znaczenie. Wiele z tych wartości umożliwia ludziom współczesnym prowadzenie bogatego życia psychicznego i duchowego. Na specjalną uwagę zasługują wartości religijne.

Wyjątkowe znaczenie wartości religijnych polega m.in. na tym, że religia wskazuje na wielkość i godność człowieka, daje pełną odpowiedź na pytanie dotyczące sensu życia, ukazuje teologiczne znaczenie miłości, nadaje wartościom moralnym i społecznym ostateczne uzasadnienie i ukierunkowuje postępowanie człowieka. Oddziaływanie religii przejawia się w dość zróżnicowany sposób. Już samo wspólne przeżywanie świąt religijnych przez osoby wierzące i praktykujące, wytwarza w domu niepowtarzalny klimat, który zbliża poszczególne osoby do siebie. Brak jednomyslności w wierze odbiera najbliższym osobom możliwość tych przeżyć. Kiedy jeden z małżonków przestaje nadawać głębszą religijną treść świętom, wówczas nawet Boże Narodzenie z wieczernią wigilijną, obrzędem łamania się opłatkiem, choinką przestaje zbliżać małżonków do siebie.

System wyznawanych wspólnie wartości wpływa na rodzaj relacji między osobami. Pod jego wpływem relacje te przybierają postać współpracy lub konkurencji, wspólnoty lub dość luźno powiązanej ze sobą zbiorowości.

Skoro wspólne wartości, szczególnie te, które zaspokajają podstawowe potrzeby człowieka: bezpieczeństwa, miłości, sensu życia..., odgrywają tak ważną rolę w tworzeniu się wspólnej kultury małżeńskiej, wskazaną jest rzeczą, by młodzi, którzy dobierają się w pary małżeńskie wyznawali te same wartości podstawowe. O ile ich nie posiadają, powinni w imię szczęścia osobistego i trwałości zawieranego związku małżeńskiego, podjąć wspólny wysiłek na rzecz ich wypracowania, jeszcze w okresie przed ślubem.

2. Harmonijne pełnienie ról małżeńskich — Drugim elementem wspólnej kultury w małżeństwie, która nadaje charakter stabilizacji związkowi małżeńskiemu jest zespół wspólnie uznawanych norm ogólnych i szczegółowych. Łatwiej jest zaakceptować normy ogólne niż realizować w życiu codziennym normy szczegółowe. Normy szczegółowe w małżeństwie znajdują swój zewnętrzny wyraz w podziale władzy i pracy, związanej z prowadzeniem domu, czyli w harmonijnym pełnieniu ról w małżeństwie.

---

⁹ Wartości, które są mocno zakorzenione w kulturze nazywamy „wartościami tradycyjnymi”. Pary, które podzielają tego rodzaju wartości, opinie i poglądy mają większe możliwości odniesienia sukcesu w małżeństwie niż pary, które są zupełnie wykorzenione z kultury tradycyjnej.

Wnioski

1. Druga Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do życia w małżeństwie i rodzinie jest jedną z pierwszych Instrukcji tego typu w skali europejskiej. Z pewnością ludzie zaangażowani w przygotowanie narzeczonych do małżeństwa w takich krajach jak: Francja, Belgia, Włochy, Anglia, Hiszpania z radością przyjąliby podobną Instrukcję, wydaną przez swoich biskupów. Dokument ten zmierza do tego, by umożliwić narzeczonym ożywienie i pogłębienie podstawowych wartości religijno-moralnych. Wspólne wartości, w świetle praw psycho-socjologii, odgrywają kluczową rolę w trwałości i spistości każdej małej grupy. Wyjątkowo doniosłe znaczenie spełniają one w małżeństwach partnerskich, w których mężczyzna i kobieta mają takie same prawa i obowiązki, gdzie nikt nikim nie rządzi. Instrukcja ta stwarza podstawy administracyjno-prawne do rozwinięcia szerokiej, systematycznej działalności Kościoła na rzecz przysposobienia młodych ludzi do życia w małżeństwie i rodzinie chrześcijańskiej.

2. Pewne zastrzeżenia u narzeczonych może wywołać charakter administracyjny tego dokumentu. Wypada jednak podkreślić, że szczegółowe przepisy, zawarte w tej Instrukcji stanowią o jej wartości. Gdyby Instrukcja ta była pozbawiona konkretnych dyrektyw, prawdopodobnie nie wywarłaby większego wpływu na udoskonalenie systemu przygotowania narzeczonych do ważnego i godnego przyjęcia sakramentu małżeństwa. Z reguły bowiem wszelkie ogólnikowe zalecenia nie odnoszą większego skutku w skali społecznej. Instrukcja ta wpłynie bez wątpienia na zwiększenie się frekwencji na dłuższych, fakultatywnych spotkaniach dla narzeczonych, urządzanych od szeregu lat, w niektórych parafiach. Większość narzeczonych będzie przychodziła na tę katechizację, zwłaszcza po raz pierwszy, z nastawieniem niechętnym, pod wpływem administracyjnego polecenia księdza. Zmieni ona jednak swoje nastawienie na bardziej pozytywne, kiedy zostanie urzeczona jakością tej katechizacji. Natomiast, kiedy nie będzie prowadzona na odpowiednim poziomie, wzmocni u jej uczestników postawę niechętną i odegra niekorzystną rolę, szczególnie w życiu młodych, inteligentnych osób.

3. Dobre wcielanie w życie nowej Instrukcji wymaga przygotowania kadry prelegentów (księży i ludzi świeckich), którzy będą posiadali solidną wiedzę o małżeństwie i rodzinie, zdołają ją przekazać w sposób przystępny swoim słuchaczom, będą ludźmi autentycznie religijnymi, psychicznie młodymi, zdolnymi zrozumieć narzeczonych oraz przystosować się do nowych warunków pracy. Realizowanie postulatów zawartych w tym dokumencie wymaga zreorganizowania dotychczasowego systemu przygotowywania mło-

dych ludzi do ślubu kościelnego. Nie może ono odbywać się w sposób masowy w dużych pomieszczeniach. Skuteczność katechizacji przedmałżeńskiej znacznie zwiększy się, jeśli ona odbywać się będzie w małych, złożonych z 15—20 par grupach homogenicznych, w odpowiednio przystosowanych salach katechetycznych. Dużo zależy od aktywnej postawy narzeczonych, przejawianej w formie dyskusji. Pogłębiona, rzeczowa dyskusja wymaga od każdej osoby zaznajomienia się z tematem najbliższej katechizacji i przygotowania się poprzez odpowiednio dobraną lekturę. Wydanie nowej Instrukcji Episkopatu Polski o przygotowywaniu do życia w małżeństwie i rodzinie jest wydarzeniem dużej wagi w życiu Kościoła, w naszym kraju.

**La nouvelle déclaration des Evêques de Pologne
sur la préparation au mariage à la lumière des lois
la psycho-sociologie**

(R É S U M É)

Les Evêques de Pologne ont publié, au mois de mars 1975, leur Deuxième Directive au sujet de la préparation à la vie conjugale et familiale. Selon la teneur de ce document, les fiancés sont invités à se présenter au bureau de leur paroisse trois mois avant le date prévue de leur mariage religieux, ceci non seulement pour régler les formalités requises, mais aussi et surtout pour entreprendre leur préparation spirituelle au sacrement du mariage. Une analyse détaillée, à la lumière des lois psycho-sociologiques, du document épiscopal amène à la conviction que la méthode d'affermir les liens du mariage en ranimant et approfondissant les valeurs religieuses, morales et humaines chez les futurs époux, méthode suggérée par les Evêques, semble juste. Ces valeurs, notamment, vécues et reconnues en commun, fondent la consistance de chaque petit groupe, et donc de la communauté constituée par les époux. L'efficacité des méthodes, préconisées par la Directive des Evêques, dépendra en grande partie de l'entraînement d'équipes de prêtres et de laïcs à cette forme d'apostolat particulièrement important pour la société et l'Eglise.